

**Biblioteca ASTRA,
Corpul B**

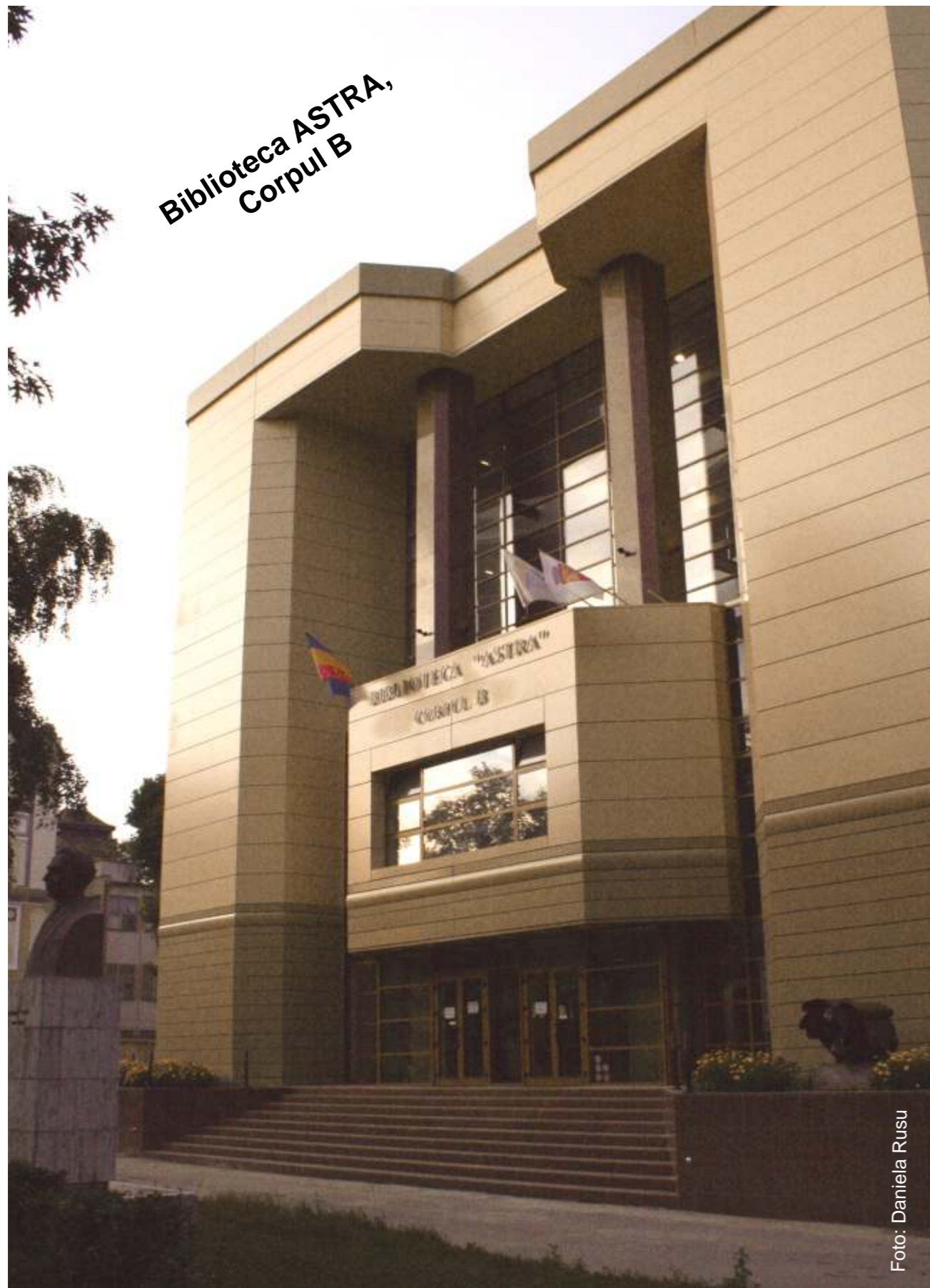
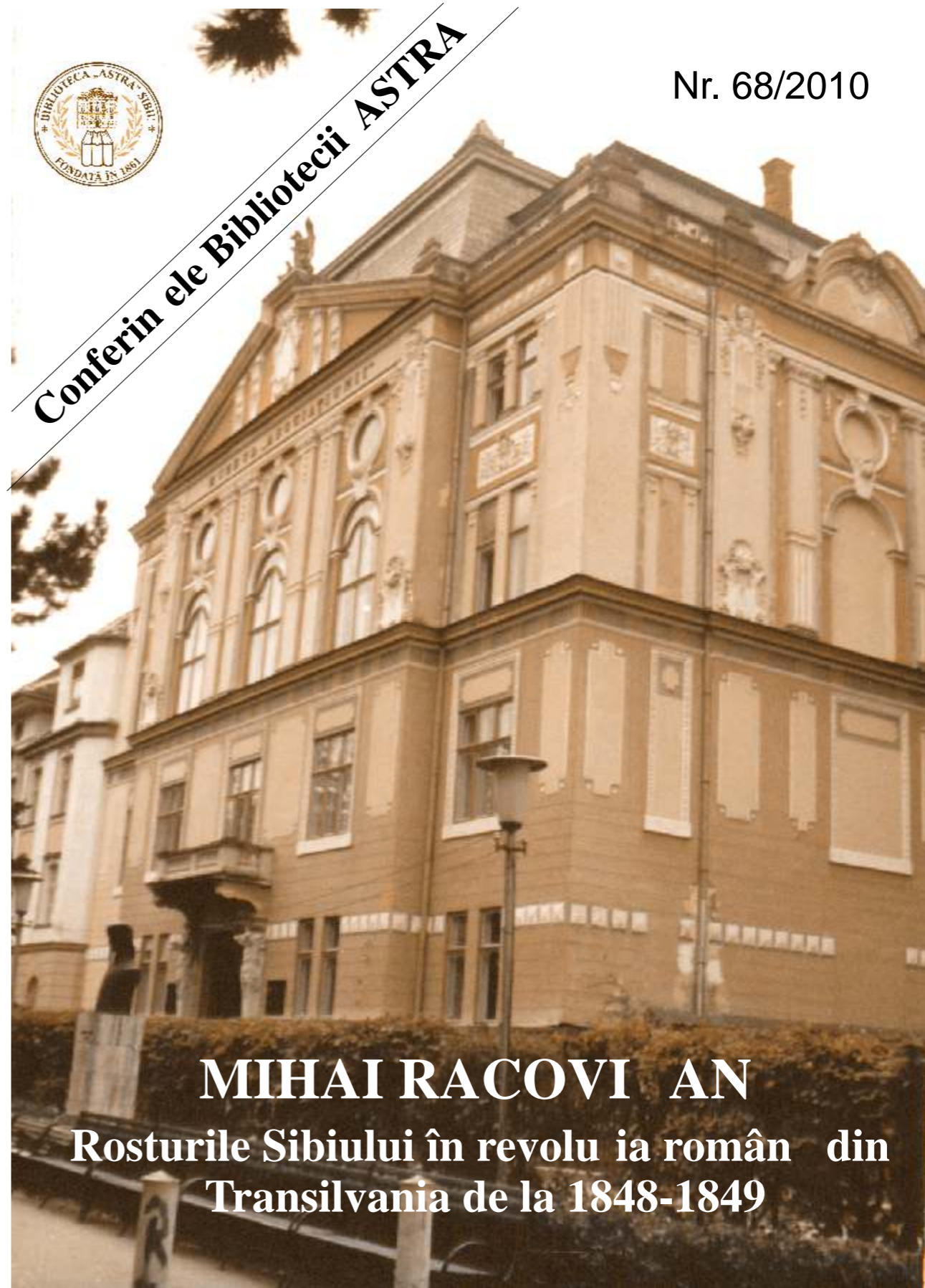

Foto: Daniela Rusu

Conferințele Bibliotecii ASTRA

Nr. 68/2010

MIHAI RACOVİ AN
Rosturile Sibiului în revoluția română din
Transilvania de la 1848-1849

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Conferințele Bibliotecii ASTRA

Mihai Racovițan:

*Rosturile Sibiului în revoluția română din
Transilvania de la 1848-1849*

Coordonatorul colecției: Onuc **Nemeș-Vintilă**
Grafică copertă: Daniela **Rusu**
Editor: Ioana **Butnaru**
Lucrare realizată la tipografia Bibliotecii ASTRA
Tiraj: 15 exemplare

*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,
Compartimentul Colecții Speciale*

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ *ASTRA* SIBIU

Str. G. Barițiu, nr. 5-7, cod 550178
Sibiu, ROMÂNIA
Tel.: +40 269 210551, +40 369 561731, fax: +40 269 215775
Web: <http://www.bjastrasibiu.ro>, e-mail: bjastrasibiu@yahoo.com

ISSN: 1843 - 4754

Mihai Racovițan

(n. 1943)

Date biografice

Născut la Târnăveni, în 1943. Absolvent al Facultății de Istorie-filosofie a Universității “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, specializat în Istoria modernă și contemporană a României; are o bogată experiență în acest domeniu, activând în cadrul Muzeului Brukenthal ca muzeograf cu atribuții de cercetare științifică (1969-1991), apoi în calitate de cadru didactic la Academia Foșelor Terestre “Nicolae Bălcescu”, îndeplinind funcția de lector la Catedra de Economie și Istorie militară, iar din 1992 ca lector asociat la Universitatea “Lucian Blaga” din Sibiu, la Catedra de Istorie, predând cursuri de Istorie modernă a românilor și cursuri speciale, în 1999 devenind conferențiar titular la Facultatea menționată. A continuat, totodată să dețină funcția de muzeograf al Academiei Trupelor de Uscat (1995-1998). În anul 1996 și-a susținut doctoratul cu teza *Alexandru Vaida Voievod și Conferința de Pace de la Paris*, la Universitatea “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

Activitatea științifică a lui Mihai Racovițan s-a axat îndeosebi pe cercetarea istoriei moderne a Transilvaniei, respectiv a luptelor politico-naționale ale românilor din provincia ciscarpatină, manifestând însă și preocupări privind

istoria comerțului, istoria militară, istoria medicinei din Sibiu și din Transilvania. Ca rezultat al investigațiilor întreprinse, în care cercetarea arhivistică a avut o mare pondere, a elaborat, singur sau în colaborare, 12 cărți, 49 de studii, 3 cursuri universitare și peste 3500 de articole publicate în diferite periodice locale și centrale. Remarcăm în mod deosebit volumul *Alexandru Vaida Voievod între Memorandum și Trianon*, ca și lucrările dedicate rolului Sibiului în Marea Unire, istoricului Academiei Forțelor Terestre “Nicolae Bălcescu”, Spitalului Militar din Sibiu, preocupările sale constante de a revela caracterul majoritar românesc al Transilvaniei și situația populației românești sub stăpânire străină. De asemenea, a participat la circa 300 de manifestări științifice și omagiale (sesiuni, simpozioane, mese rotunde), în țară și străinătate.

În calitate de cadru didactic a predat cursuri de *Istoria modernă a românilor*, *Istoria politică a Transilvaniei în sec. XVIII-XX*, *Istoria românilor: accente transilvănene*, a redactat cursuri de *Istoria militară a românilor*, *Istoria modernă a României* și a publicat cursurile *Români transilvăneni în sistemul de stat austro-ungar (1867-1918)* și *Conferința de Pace de la Paris (1919-1920)* și *Administrația imperială în Transilvania (1691-1867)*, a coordonat și îndrumat lucrări de licență și de grad, a făcut parte din comisii de doctorat etc.

Ca muzeograf a organizat numeroase expoziții dedicate unor evenimente, instituții și personalități de seamă ale istoriei și culturii românești și a colaborat la organizarea muzeelor din Făgăraș, Giurgiu, Agnita, acordând asistență și altor instituții muzeale, îndeplinind de altfel, timp de mai mulți ani, funcția de expert al Ministerului Culturii în probleme de muzeografie.

Mihai Racovițan a desfășurat și o bogată și valoroasă activitate de popularizare științifică și educație patriotică, îndeosebi prin intermediul presei sibiene.

A avut o bogată și valoroasă activitate didactică, științifică, muzeografică, ca și cea de conferențiar și publicist, subsumată susținerii drepturilor și valorilor istorice și culturale ale poporului român, activitate ce reflectă profilul unui cadru didactic și om de cultură dedicat pregătirii noilor generații de dascăli și cercetători, dar și de intelectual militant.

Din această serie au apărut conferințele:

Octavian Paler	<i>Autoportret într-o oglindă spartă</i>	1
Constantin Noica	<i>Eminescu – omul deplin al culturii românești</i>	2
Horia Bernea	<i>Evocat de: Andrei Pleșu, Sabin Adrian Luca, Ion Onuc Nemeș</i>	3
Rodica Braga	<i>Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate</i>	4
Mircea Braga	<i>Întoarcerea ex- librisului</i>	5
Ion Agârbiceanu	<i>Către un nou ideal – 1931 –</i>	6
Ion Agârbiceanu	<i>Necesitatea din care a răsărit <<ASTRA>></i>	7
Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007		8
Pr. acad. Mircea Păcurariu	<i>– Mitropolitul Andrei Șaguna – 200 de ani de la naștere</i>	9
Ioan Lupaș	<i>Viața și activitatea lui Gheorghe Barițiu</i>	10
Victor V. Grecu	<i>Dreptul limbii</i>	11
Antonie Plămădeală	<i>A plecat și Constantin Noica</i>	12

Giovanni Ruggeri	<i>Muzeul de Icoane pe Sticlă din Sibiel</i>	13
Dorli Blaga	<i>În ciuda vremurilor de atunci, viața lui Blaga la Sibiu a fost frumoasă și luminoasă</i>	14
Octavian Goga	<i>La groapa lui Șaguna</i>	15
George Banu	<i>Actorul european</i>	16
Rita Amedick	<i>Podoabe pentru o sfântă a săracilor</i>	17
Basarab Nicolescu	<i>Întrebări esențiale despre univers</i>	18
Vasile Goldiș	<i>La mutarea bustului lui G. Barițiu în fața Muzeului Asociațiunii</i>	19
Eugen Simion	<i>Constantin Noica – arhitectura ființei</i>	20
Jan Urban Jarnik	<i>Un prieten sincer al poporului nostru</i>	21
Al. Dima	<i>George Coșbuc în Sibiu</i>	22
Octavian Goga	<i>Țăranul în literatura noastră poetică</i>	23
Răzvan Codrescu	<i>Doctorul Nicolae C. Paulescu sau Știința lui Scio Deum esse</i>	24
Victor V. Grecu	<i>Identitate. Unitate. Integrare – în spectrul globalizării</i>	25
Remus Rizescu	<i>Compozitorul slovac Jan Levoslav Bella și Sibiul</i>	26
Teodor Ardelean	<i>Limba înainte de toate și în toate</i>	27
Andrei Șaguna	<i>Românii s-au zbatut mai mult pentru limbă decât pentru viață</i>	28
Andrei Bârseanu	<i>Asociațiunea nu va face literatură și știință, ci</i>	

	<i>numai va sprijini literatura și știința</i>	29
Iuliu Moldovan	<i>Problema Munților Apuseni</i>	30
Ion Duma	<i>Eminescu și românii din Ungaria</i>	31
Vasile Ladislau Pop	<i>„Luptele politice nu numai că ne-au răpit timpul, dar au înstrăinat frați de către frați”</i>	32
Vasile Ladislau Pop	<i>“Numai lumina, numai cultura ne poate mântui: cultura și lumina trebuie să ne dea putere în brațe, ca să ne știm apăra viața, și minte și înțelepciune spre a ne ști conserva și înmulți cele trebuincioase întru susținerea vieții”</i>	33
Vasile Ladislau Pop	<i>«(...)În loc de a trage unii într-o parte, alții în alta, în loc de a lucra unii spre stricarea și slăbirea altora ca să ne ridicam persoanele noastre (...)»</i>	34
Sebastian Stanca	<i>Pastelele lui Alecsandri</i>	35
Andrei Bârseanu	<i>„Oamenii mari se cunosc după seriozitatea cu care tratează chiar și lucrurile mici”</i>	36
Andrei Șaguna	<i>„Suntem fiii unei patrii umane, culte și constituționale”</i>	37
George Barițiu, Iacob Bologa	<i>“Nici unu poporu care nu cultiva artile si industri’a, nu are dreptu a se numerá între poporale civilisate”</i>	38
Acad. Radu P. Voinea	<i>Asociațiunea a avut un rol important în realizarea unității spirituale și naționale a tuturor românilor</i>	39

Vasile Ladislau Pop	<i>„Asociațiunea nutrește și conservă spiritul național, cultivă și conservă limba și prin aceasta existența națională”</i>	40
Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Înființarea unei școli române de fete în Sibiu</i>	41
Iacob Bologa	<i>Numai dezvoltarea facultăților spirituale, numai luminarea minții, numai cultura cea adevărată, norocesc, fericesc pe om, va noroci și va ferici pe poporul român</i>	42
Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Asociațiunea pentru înaintarea în cultură a femeii române</i>	43
Iacob Bologa	<i>Poporul român singur prin cultură poate să se înalțe la acea vază și demnitate care l-ar putea mântui de nenumăratele rele ce-l apasă</i>	44
Iacob Bologa	<i>Asociațiunea este de nespus folos nu numai pentru români ci și pentru popoarele conlocuitoare</i>	45
George Barițiu	<i>Raport general asupra stării Asociațiunii, 1889</i> ...	46
Antonie Plămădeală	<i>Darul Asociațiunii către poporul român</i>	47
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i>	48
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i>	49
Elena Macavei	<i>Rolul Asociațiunii ASTRA în rolul emancipării femeii și educația copiilor</i>	50
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Emil Cioran (între afinitățile afective și refuzurile selective)</i>	51

Ștefan Pascu	<i>Rolul național-cultural al ASTREI</i>	52
Andrei Șaguna	<i>Munca este onoarea și renumele cea mai mare a omului</i>	53
Timotei Cipariu	<i>Școlile elementare sunt fundamentul culturii naționale și a literaturii naționale</i>	54
Timotei Cipariu	<i>Două gimnazii pentru înaintarea culturii naționale la Năsăud și Blaj</i>	55
Timotei Cipariu	<i>Cauzele naționale, prin bărbați energici, capabili de orice sacrificiu</i>	56
Cristofor I. Simionescu	<i>Astra și Țările Române</i>	57
Mihai Sofronie	<i>Vasile Stroescu, un filantrop aproape uitat</i>	58
Matei Pamfil	<i>Andrei Bârseanu și Asociațiunea</i>	59
Matei Pamfil	<i>Mitropolitul Andrei Șaguna și Asociațiunea</i>	60
Elena Macavei	<i>Călătorie în China</i>	61
Elena Macavei	<i>Glume, anecdote în publicațiile ASTREI</i>	62
Caius Iacob	<i>Matematica românească de la Gheorghe Lazăr la Traian Lalescu</i>	63
Nicolae Nicoară-Horia	<i>Schiță de portret - Atanasie Marian Marienescu –</i>	64
Tatiana Benchea	<i>Creativitatea, izvor de energie</i>	65
Sergiu Găbureac	<i>Crizele și biblioteca publică!</i>	66

Mihai Racovițan	<i>Sibiul în anul evenimentelor decisive – 1918</i>	67
Mihai Racovițan	<i>Rosturile Sibiului în revoluția română din Transilvania de la 1848-1849</i>	68

Mihai Racovițan

Rosturile Sibiului în revoluția română din Transilvania de la 1848-1849*

Revoluția română din Transilvania, declanșată în acea „primăvară” a popoarelor, pe lângă aceleași probleme de rezolvat și scopurile ei identice și în sudul și estul Carpaților: dărâmarea orânduirii feudale însoțită de ștergerea iobăgiei și pământ pentru țărănime, drepturi și libertăți pentru poporul de rând, dezvoltarea societății românești pe calea modernă a capitalismului, unitate și independență națională – fapt pentru care înseși programele revoluționare din cele trei țări române au fost unitare, iar desfășurarea revoluției sincronă –, avea de rezolvat o problemă în plus, deosebit de gravă prin marea ei nedreptate. Românii de aici, care copleșeau numeric și prin vechime „națiunile” politice, privilegiate – maghiarii, secuii și sașii –, erau excluși de la puterea politică, monopolizată de națiunile în minoritate. Această stare de lucruri, în condițiile în care procesul formării conștiinței naționale era conturat, nu mai era de tolerat. Tocmai în anii din preajma revoluției, militanții politici unguri urmăreau crearea unui stat național ungar din Ungaria și Transilvania. Ori, acest stat nu se putea constitui în condițiile instaurării democrației, existând primejdia iminentă a unor răsturnări radicale și pe plan social și pe plan național, datorită majorității elementului românesc. De aceea trebuiau menținute raporturile feudale și puterea politică a nobilimii, însoțită, dacă era necesar, de asimilarea treptată și alipirea Transilvaniei la Ungaria. Viziunea

* Conferință susținută în ziua de 25 ianuarie 2010.

10..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

deznaționalizării, proiectul de lege din 1842 al impunerii limbii maghiare în școlile și în Biserica românească, pe parcursul a zece ani, legea urbarială din 1847 votată de dieta nobiliară de la Cluj, cu osânda ei grea auncată asupra iobagilor, ideea de stat național ungar ce se agita tot mai insistent, mergându-se până la votarea „uniunii” Transilvaniei cu Ungaria, la Cluj în 29 mai 1848, în pofida voinței și fără consultarea românilor – toate explică pentru ce lupta revoluționară a românilor transilvăneni a îmbrăcat forme acut naționale, pentru ce ei nu vor să înțeleagă libertatea socială fără cea națională, căci prima le-ar fi fost acordată ca un dar într-un stat în care toți ar fi devenit membri ai națiunii ungare.

Primul care a atras românilor transilvăneni atenția asupra gravei primejdii care îi pândea și le indica drumul ce trebuie urmat în revoluție, și anume dobândirea recunoașterii lor ca națiune egală cu celelalte, a fost Simion Bărnuțiu, în proclamația sa adresată românilor sub titlul „**Provocațiune**”, redactată în noaptea de 24 martie 1848 în Sibiu, unde viitorul ideolog al revoluției se afla ca student la Academia săsească de drept; punctul său de vedere se va impune în programul aprobat la Blaj în Adunarea Națională din 3/15 – 5/17 mai.

În timpul Revoluției române de la 1848 – 1849 din Transilvania, Sibiu s-a manifestat, de altfel, ca un important centru de inițiativă, de conducere a acțiunii și de difuzare a programului luptelor politico-naționale și sociale. Faptul e cu totul explicabil dacă ne gândim că, încă din timpul marilor frământări sociale și naționale din veacul precedent, se crease o valoroasă pătură intelectuală românească, instruită îndeosebi în școlile grănicerești, care a îmbrățișat și a militat pentru ideile revoluționare de emancipare a poporului român. În satele din Mărginimea Sibiului țărănimea română înstărită era mult mai numeroasă, copiii acestor oameni întreprinzători având posibilitatea să

urmeze școli înalte. Ei erau în măsură să suporte sarcini culturale deosebite; școlile de aici erau tot mai multe, deși nici una din ele nu era întreținută de stat. Conștiința unității de neam, de limbă și de lege, adânc înrădăcinată din vechime în mijlocul acestei populații de păstori, îndeletnicirile lor specifice dându-le convingerea frăției dintre ardeleni, munteni și moldoveni, a fost temeiul, a fost imboldul de neînfrânt al rezistenței lor seculare în fața oprimării.

În primăvara anului 1848, mișcările revoluționare au început peste tot în Transilvania. Pe 22-24 martie, un memoriu al tinerilor canceliști români, maghiari și sași, care își făceau practica avocațială la Târgu Mureș, a fost semnat de șase dintre revoluționarii români: Avram Precup, Vasile Buteanu, Ion Pinciu, din Rășinari, Avram Iancu, Alexandru Papiu Ilarian și Petru Roșca din Săliște, ei punând condiția să fie înscăunată dreptatea și egalitatea, să fie asigurată existența națională și folosirea limbii materne pentru toate națiunile Transilvaniei, să se desființeze robotele fără despăgubiri. Petru Roșca participă și la ședința din 26 martie, în locuința lui Avram Iancu, cu canceliști din Târgu Mureș și trimisul cărturarilor din Blaj, tânărul Bârlea, unde se hotărăște Adunarea din Duminița Tomii de la Blaj ce urma să facă pașii necesari pentru izbânda cauzei naționale. Pe tânărul intelectual Petru Roșca din Săliște îl reîntâlnim membru în delegația condusă de episcopul Blajului, Ioan Lemeni, alături de alți sibieni: Ilie Măcelariu din Miercurea și preotul Ștefan Moldovan din Mediaș, care a dus Dietei din Cluj Petiția Națională în 16 puncte, elaborată de fruntașii revoluției și adoptată de Adunarea Națională de la Blaj. În același timp, o altă delegație, având în frunte pe episcopul ortodox din Sibiu, Andrei Șaguna – printre membri fiind și sibienii A.T. Laurian (din Fofeldea), țărănul Șerban Ciurculeț și parohul Sava Popovici Barcianu (ambii din Rășinari) – o prezintă împăratului la Viena. Momentele importante din cadrul revoluției, la

12..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

care tânărul săliștean Petru Roșca participă direct, ne îndreptățește să îl considerăm o personalitate a revoluției românilor ardeleni; de astfel, revoluția a propulsat personalități eminente, originare ori care acționau în zona sibiană: Andrei Șaguna, Aug. T. Laurian, alt ideolog al revoluției, alături de Simion Bărnuțiu, Iacob Bologa din Marpod, Ilie Măcelariu, Ion Axente Sever, marele cărturar sas și prieten al românilor Stephan Ludwig Roth, care pentru convingerile sale democratice a fost ucis de unguri la Cluj, în 11 mai 1849 ș.a. La Sibiu venea, aflat în acea vreme în culmea gloriei, pentru a participa la ședințele Comitetului permanent al națiunii române și a informa despre mersul luptelor de apărare din munții Apuseni împotriva insurgențelor unguri, Prefectul general al revoluției, Avram Iancu; trăgea la clădirea cu nr. 7 de pe str. Mitropoliei, pe atunci hanul „La curtea Mediașului”.

În ziua de 26 aprilie/ 8 mai are loc la Sibiu o consfătuire la care, pe lângă fruntașii localnici, au participat și delegați din Blaj. Bărnuțiu a prezentat un proiect-program, axat pe următoarele idei mari: proclamarea independenței națiunii române, depunerea jurământului național, protestul împotriva „unirii” cu Ungaria. În aceeași consfătuire s-au stabilit și culorile steagului Adunării de la Blaj: albastru, alb, roșu (culorile Revoluției franceze), iar pe steag – confecționat la Sibiu – s-au scris cu litere de aur: „Libertate, egalitate, fraternitate” și „Virtutea română reînviată”. În acest timp Sibiul găzduia pe unii dintre ardelenii veniți din Muntenia, unde se remarcaseră nu numai prin serioasa lor contribuție la ridicarea culturală a învățământului național, presei, ci și prin acțiuni directe de pregătire a revoluției fraților de peste munți: August Treboniu Laurian, Ion Axente Sever, Aaron Florian, Petre Suciu, Constantin Romanul-Vivu, Nicolae Bălășescu ș.a., iar ca oaspeți din Moldova pe unii fruntași scăpați de persecuțiile domnului Mihail Sturza, după ce revoluția acolo fusese înnăbușită: pe Alecu Russo, Costache Negri, Gh. Sion,

Costache Epureanu, Lascăr Rosetti, Ioan Alecsandri (fratele marelui poet), care toți așteptau să meargă la Blaj, unde vor veni și Gh. Sion și Alexandru Ioan Cuza, iar dintre munteni va reuși să treacă Carpații doar Dimitrie Brătianu. Sibiu devenise un însemnat centru al mișcării naționale românești.

Țărănimea nu întârzie să se alăture chemărilor inteligenței românești. În luna aprilie au loc mișcări în satele sibiene Buia, Vecerd și Laslea unde se refuză serviciile urbariale. La Copșa Mică, țărani români și maghiari ocupau la 21 aprilie o pădure în vecinătate, susținând că le aparține. Numeroase sunt și împotrivițiile țăranilor români, cât și sași la predarea decimei. Magistratul din Sibiu era înștiințat de comitele sașilor despre instigarea la răzvrătire și refuzarea zeciuului în comuna Șura Mare; preotul evanghelic din Amnaș anunța după două zile, la 24 iulie, despre împotrivirea țăranilor din Apoldul de jos și Amnaș de a da decima. La 7 iulie comitele află că locuitorii Scaunului Săliște, îndrumați de preoții lor, își revendicau dreptul de cârciumărit în dauna arendașului. Rășinărenii s-au răzvrătit împotriva magistratului din Sibiu, etc. Drept pentru care, la 25 aprilie generalul baron Puchner, comandantul militar al Ardealului, cu reședința în Sibiu, pentru a pune capăt răzvrătirilor și a preîntâmpina altele, institua, cu ordin imperial, starea de asediu, dispunând să se ridice furci (spânzurători) în sate.

Românii din ținutul sibirian s-au îndreptat în mare număr și din vreme spre Blaj unde au fost prezenți la **Adunarea Națională din 3/15 – 5/17 mai 1848**, care a luminat conștiința națională și socială a românilor, iar ideile revoluționare burghezo-democrate, proclamate aici, au devenit angajamente sfinte. Un **Comitent Național Român, cu sediul la Sibiu**, sub președinția episcopului Șaguna, având ca vicepreședinte pe S. Bărnuțiu, un adevărat guvern revoluționar român – trebuia să urmărească îndeplinirea celor 16 puncte ale **Petițiunii Naționale** – programul aprobat de Adunarea Națională.

14..... *Conferințele Bibliotecii ASTRA*

La 18 mai „Universitatea săsească” convoacă o adunare la Sibiu, cu delegați din toate zonele locuite de sași, care se pronunță împotriva „uniunii” și la 22 mai se expediază un mesaj împăratului, în care se arată că „uniunea” Ardealului cu Ungaria înseamnă o mare primejdie pentru monarhia austriacă și pentru interesele sașilor, completând astfel poziția categorică de respingere a votului dietei nobiliare din Cluj de către națiunea română în Adunarea de pe Câmpia Libertății.

Asistăm în vara anului 1848 la atitudinea intrasigentă a regimentelor românești de graniță, îndeosebi a celui de la Orlat care, pe lângă operațiunile militare întreprinse împotriva insurgenților unguri, au intervenit uneori în desfășurarea evenimentelor și s-au alăturat deschis conducătorilor politici ai românilor. Unitățile militare românești refuză să recunoască „uniunea” cu Ungaria, devenind focare de rezistență românească. Ca urmare a măsurii guvernului maghiar, de dizolvare a Comitetului Național Român din Sibiu, din ordinul grofului Beldy au fost arestați, în 17 august, A.T. Laurian și N. Bălășescu, Bărnăuțiu scăpând cu fuga la Racovița, adăpostit de grănicerii de acolo. Au intervenit prompt grănicerii din Orlat, împreună cu țărani din Sibiu și din împrejurimi, determinând eliberarea celor doi conducători, purtându-i în triumf până la Orlat, unde vine și Bărnăuțiu. Aici, în comuna în care se afla sediul regimentului, are loc în zilele de 10-11 septembrie o adunare extrem de importantă a grănicerilor și românilor din 80 de sate – preludiv al celei de a treia Adunări de la Blaj, cea a poporului înarmat, care a hotărât organizarea militară și apărarea existenței naționale pusă în pericol de terorismul unguresc. Adunarea grănicerilor cere „... să li se dea arme și comandanți”, subliniindu-se din nou aplicarea revendicărilor din mai de la Blaj. De la Orlat mulțimile pornesc spre Blaj, pentru cea de-a treia Adunare. Sub conducerea temerarului Axente Sever, Orlatul și satele învecinate din Mărginime au trimis 500 de

bărbați care au asigurat, împreună cu alții, desfășurarea în siguranță a Adunării de la Blaj. Atitudinea politică militantă, adeziunea la programul pașoptist de emancipare națională a poporului român din Transilvania, manifestate de grănicerii români și după 1849, au fost privite de regimul absolutist reinstaurat de habsburgi în Transilvania după revoluție ca un real pericol. Aceasta fost motivul principal al desființării regimentelor românești de graniță la 25 ianuarie 1851.

În toamna anului 1848 Comitetul Național Român, devenit Comitetul de pacificațiune, sub președinția lui S. Bărnuțiu, a dispus ridicarea și pregătirea militară, înarmarea poporului; teritoriul a fost împărțit în 15 unități administrative – prefecturi, fiecare prefectură urmând să organizeze câte o mare unitate militară – o legiune. Ruptura între guvernul austriac și cel maghiar era semnalul războiului în Transilvania. Românii au fost nevoiți să lupte de partea habsburgilor, dar aceștia le recunoșteau existența națională, pe când conducătorii revoluției ungare le-o negau, încercau să înăbușească aspirațiile naționale ale unui popor de două milioane prin teroare.

Ca și frații lor din Rășinari, săliștenii au organizat un escadron, participând la acțiunile militare împotriva insurgenților unguri în Banat, în comitatul Zarandului, ajutând trupele austriece și la depresurarea Aradului. Săliștenii au avut în frunte pe preotul Daniil Neamțu și Dumitru Borcea, ca vicecăpitani pe Nicolae Bârză, Iacob Goșa, Dan Alămănuț și Ilie Steflea, ca decurioni pe tinerii studioși Dumitru Marcu și Savu Borcea. O altă trupă din Săliște de lăcieri pedestri, sub conducerea lui Nicolae Popa și Oprea Borcea, a luptat împreună cu alți ostași din legiunea Sibiului împotriva trupelor maghiare la Uioara, iar călăreți sălișteni au participat la luptele din zona Sibiului. Picu Pătruț, călugărul săliștean cărturar și excelent pictor miniaturist consemnează efectivele. Astfel, într-o însemnare pe un **Octoih** al bisericii mari

16..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

de la Săliște, specifică: „În anul 1848, Noiembrie 1, au plecat la bătaie asupra ungarilor 140 de oameni din Săliște cu lăncile și iarăși în 2 Noiembrie au mai plecat la bătaie 60 de călăreți cu sulite, săbii și pistoale împărătești și în drumul mare s-au făcut o sfeștanie și s-au sfințit steagurile împărătești prin popa Sava din Rășinari și de aici au plecat cu Rășinării, mergând cu Rășinării popa Sava și cu Săliștenii popa Daniil Neamțu și cu căpitanii lor Ioan Herța, Ioan Bârză, Iacob Crani și Nicolae Popa. Scris-am eu Picu Pătruț scrâșnic”. Iar în cartea **Propovedania la îngroparea morților**, scrie: „La anul 1848 octombrie 24 s-au adus arme împărătești, sulite, pistoale și săbii la Garda românească din Săliște și au fost siliți a porni la loagăr de bătaie cu ungurii. Mai înainte de a porni numita gardă încă au ales 45 de feciori tineri și i-au îmbrăcat cătănește...” La Rășinari, temerarul prefect Axente Sever instruia, în a doua jumătate a lunii februarie 1849, vreo 1200 de oameni, iar după înfrângerea revoluției din Țara Românească, generalul Gheorghe Magheru cu fiica sa Alexandra și fiul său Romulus se refugiază la Săliște în noiembrie 1848, fiind găzduit de oierul Dumitru (Mitru) Răcuciu. Pentru a pleca în emigrație, Răcuciu deschide pentru Magheru, lipsit de bani, o colectă printre oierii sălișteni, strângând considerabila sumă de 14.000 de galbeni. Legăturile dintre familia marelui revoluționar pașoptist și cea a oierului din Săliște vor continua mulți ani.

Săliștenii pretindeau ca pământurile, fânașurile și pădurile urzupate de sași să fie redade românilor, să se șteargă denumirea de scaune săsești, de „pământ” sau „țară săsească”; ca ținuturile cu majoritate covârșitoare românească de pe „pământul crăiesc”: Orăștie, Săliște, Sebeșul etc. să se rânduiască în „comitate sau cantoane deosebit curat românești, care să-și aibă de orașe Rășinari, Săliște...”, cu folosirea limbii române în administrație.

Românii din orașe și sate să fie liberi a-și lucra produsele lor: seu, lână, piei și altele.

La Sibiu, Comitetul de pacificațiune, în colaborare cu Șaguna, a organizat o importantă adunare, cu participarea a 250 de delegați și a membrilor comitetului, care și-a început lucrările în ziua de 28 decembrie 1848. S-au detașat, prin importanța lor, discursurile și propunerile lui A.T. Laurian și Ioan Popasu. Adunarea s-a constituit într-un însemnat moment în desfășurarea revoluției românești. Ea a marcat începutul unei orientări politice mai largi, în care s-au extins conceptele despre autonomia națională, depășindu-le pe cele tradiționale, și anume era vorba de o autonomie pe baze etnice, cu extindere asupra românilor din întreaga Monarhie habsburgică – soluție acceptată de către conducătorii românilor din Transilvania, Banat și Bucovina – ca o etapă premergătoare înfăptuirii unității naționale de mai târziu. Dar imixtiunea turco-țaristă și austro-țaristă pentru înăbușirea Revoluției din 1848-1849 a întârziat, fără însă a putea opri, acest proces ireversibil pentru unitate din istoria românilor.

În timpul revoluției Sibiul și zona aparținătoare au fost teatru de operațiuni militare între trupele ungare comandate de generalul Iosif Bem și armata imperială staționată în Transilvania, aflată sub conducerea generalului Puchner, la 21 ianuarie 1849; în martie Mediașul și Sibiul sunt ocupate de insurgenții lui Bem, au loc distrugerii, iar membrii Comitetului Național și o parte a conducătorilor sași se refugiază în Țara Românească. Chemate în ajutor de austrieci, trupele țariste comandate de generalul Luders, pătrund din Țara Românească în Transilvania, înfrâng trupele maghiare la Tălmaciu în 20 iulie. Ocupă Sibiul în următoarea zi și Mediașul la 26 iulie. În 5 august, doar pentru o zi, Bem reocupă orașul Sibiu, suferind a doua zi o usturătoare înfrângere din partea trupelor rusești la Șura Mare, retrăgându-se spre Sebeș. La 13 august

18..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

1849 întreaga oștire ungară capitulează la Șiria, lângă Arad. Armata țaristă și cea austriacă au pătruns în Ungaria, revoluția ungară fiind înnăbușită de cele două imperii conservatoare.

După înnăbușirea revoluției ungare, promisiunile făcute de imperialii habsburgi românilor – care le-au salvat stăpânirea în provinciile răsăritene ale monarhiei – sunt uitate, conducătorii lor sunt umiliți, urmăriți, arestați; în Transilvania se instalează un sistem absolutist, promovat de un guvern brutal ce se rezema pe forța baionetei și care a interzis orice mișcare politică, națională, socială a popoarelor negermane din imperiu; Sibiuul redevine capitala Transilvaniei, între anii 1849-1865.

Încercarea revoluționarilor unguri de a folosi revoluția pentru a alipi Transilvania la Ungaria cu forța și neacordarea de drepturi politice românilor, teroarea dezlănțuită de grofii maghiari localnici, cu asistența trupelor ungare împotriva românilor, au făcut ca în loc să se unească contra dușmanului comun – absolutismul habsburgic – revoluționarii români și cei unguri să se găsească în tabere adverse. Politica de acaparare șovină, imprimată și practică de revoluționarii unguri în Transilvania, secondați de nemeșii maghiari de aici, acțiunile armate ce vizau exterminarea românilor și căreia i-au căzut victime multe mii de români ardeleni, terorizarea și masacrarea conducătorilor acestora – între care mulți preoți –, incendierea și distrugerea a zeci și zeci de sate și biserici românești au avut ca scop asigurarea perpetuării dominației unei minorități asupra majorității populației, ceea ce românii conștienți de drepturile lor istorice, nu au putut accepta. Poziția, în fond reacționară, a conducătorilor revoluției ungare față de aspirațiile poporului român a cauzat mari daune celor două revoluții, facilitând înfrângerea lor de către imperiile absolutiste habsburgic, țarist și otoman.

Dar conștiința națională românească, manifestată cu atâta forță în timpul revoluției, nu a putut fi nicidecum înnăbușită de forța brutală. Dimpotrivă, românii au ieșit fortificați din greaua încercare de la mijlocul veacului XIX, mișcarea națională românească va înregistra etape superioare de manifestare și acțiune.